

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ ЯК ЧИННИК ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Однією з ключових проблем економічної безпеки України виступає забезпечення фінансової безпеки. Її вирішення полягає у підвищенні фінансового потенціалу економіки загалом та суб'єктів господарської діяльності, домашніх господарств зокрема. Також зміцнення фінансової безпеки включає в себе збалансовану бюджетну сферу, стабільність національної грошової одиниці, фінансово стійку банківську систему, політику внутрішніх і зовнішніх запозичень держави, інвестиційний клімат тощо. Тому оцінка ефективності держуправління обов'язково передбачає аналіз стану фінансової безпеки, регулювання та розробку як коригуючих, так і превентивних заходів щодо її зміцнення.

Безпека банківського сектору є частиною фінансової безпеки країни, оскільки банківська система є найбільш важливою складовою фінансово-кредитно системи держави. Відповідно, стан банківського сектору суттєво впливає на рівень як фінансової, так й економічної безпеки України.

Як зазначають Н.Я. Кравчук, О.Я. Колісник, О.Ю. Мелих, фінансова безпека банківської системи – це стан банківської системи, за якого забезпечуються умови для її стабільного й ефективного функціонування, максимізації прибутку та оптимального використання її ресурсів для соціально-економічного розвитку країни. За таких умов фінансова стабільність максимально захищена від цілеспрямованих дій певної групи осіб і організацій або фінансової ситуації, що виникає ззовні і всередині банківської системи. Із фінансовою безпекою банківської системи нерозривно пов'язана фінансова безпека окремого банку [2, с. 187-188].

Фінансова стійкість банку є важливою умовою забезпечення його фінансової безпеки та, в свою чергу фінансової безпеки банківської системи.

Від функціонування банківського сектору, залежить діяльність великих груп населення, підприємств і держави. Навіть економічні групи, які безпосередньо не користуються послугами комерційних банків, отримують вигоду опосередковано, оскільки надійна банківська система є однією з умов стабілізації грошового обігу в країні. Залежність банківської діяльності від різноманітних ризиків зумовлює потребу в формуванні достатнього обсягу капіталу. Для визначення рівня ризиковості банківської установи необхідно встановити рівень втрат залежно від прояву ризиків, які визнає банк, що в свою чергу, потребує оцінки ризиків, у тому числі тих, що не піддаються кількісній оцінці. Саме підтримка банком фінансової стійкості дозволяє зберегти

конкурентоспроможну позицію на ринку. Проте, це завдання досить складне, оскільки на фінансову стійкість банку впливають макро- та мікроекономічні чинники, а також соціально-політична ситуація, економічний стан ринку та країни загалом, стан внутрішньої стійкості банку.

Стратегічною метою банки визначають збереження і зміцнення своїх позицій на фінансовому ринку шляхом максимального та якісного задоволення потреб своїх клієнтів і поєднання інтересів корпоративних клієнтів, клієнтів - фізичних осіб для спільного досягнення позитивних результатів в діяльності кожного. Відповідно, пріоритетними напрямками діяльності банку із досягнення вказаної мети виступають: розширення спектру пропонуванних послуг, подальший розвиток операцій кредитування суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб, розвиток комерційних та комісійних операцій з цінними паперами, вкладних операцій, операції з картками, перевезення готівки та інкасація, неторговельних операцій з іноземною валютою, посилення захисту інтересів вкладників, мінімізація ризиків в здійсненні операцій, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності банку.

Досить непросту ситуацію на ринку вимагає від менеджменту антикризових та релевантних методів управління, в тому числі й фінансовою стійкістю банку, що передбачає проведення банком виваженої політики щодо збереження наявних позицій, у тому числі збереження ресурсної бази та покращення якості кредитного портфеля, збалансованої політики щодо активів та пасивів банку. Особливу увагу необхідно приділяти політиці ризик-менеджменту для забезпечення достатнього для функціонування банку співвідношення «дохідність-ризик» з одночасним проведенням консервативної політики щодо діяльності на ринку банківських послуг.

Система управління фінансовою стійкістю комерційного банку представляє собою діалектичний взаємозв'язок процесу планування, організації та контролю за станом капіталу, рентабельності, ліквідності, активами та пасивами банку при одночасному обліку рівня ризику, якості менеджменту та мотивації персоналу як невід'ємної частини досягнення максимальної ефективності банківської діяльності на основі поставлених цілей.

В загальному вигляді концептуальну модель системи управління фінансовою стійкістю комерційного банку можна представити у формі взаємодії чинників, що включають об'єкти управління (капітал, прибуток, ліквідність, активи та пасиви), ризики та обмеження, які встановлюються НБУ у формі нормативів. При цьому цільові орієнтири за кожним об'єктом управління задаються акціонерами в рамках стратегії розвитку банку, яка є своєрідною основою системи управління.

Досвід світової економічної кризи та нормативів, що встановлені Базель-III внесли і ще будуть вносити серйозні зміни в модель управління фінансовою

стійкістю комерційного банку [1]. В результаті від банків буде вимагатися поступового скорочення «ризик-апетиту», зміни ставлення до вартості активів та оцінки застави, які відображаються на обсягах кредитування потенційних позичальників та, відповідно до розміру кредитної ризику, який банки будуть готові прийняти. При цьому банки поступово переорієнтуються від вкладень коштів у виведені фінансові інструменти до фінансування підприємств реального сектора економіки та послуг. При нарощуванні пасивної бази банки будуть більше орієнтуватися на інструменти довгострокового фінансування. Все це підвищить фінансову стійкість банків в Україні. Ефективний розвиток банків позитивно вплине на інвестиційний клімат та економічне зростання. Разом з тим, ефективність діяльності банків значно залежить від стану економіки (особливо від стану виробничого сектору, так як в умовах кризи діяльність банків зміщується в бік проведення спекулятивних та ризикових банківських операцій).

Варто зауважити, що вибір стратегії забезпечення фінансової стійкості тісно пов'язаний зі здатністю приймати правильні раціональні рішення.

У процесі стратегічного планування фінансової стійкості банку важливо врахувати максимальну кількість варіантів. Оптимальний варіант стратегії має забезпечувати якнайкраще співвідношення між сильними і слабкими сторонами, можливостями і загрозами зовнішнього середовища. Головним критерієм такої оцінки має бути відповідність стратегії та можливостей використовувати переваги, усувати недоліки, мінімізувати ймовірні загрози.

Отже, фінансова стійкість банку інтегрована у систему фінансової безпеки банківської системи, України та економічну безпеку держави. Тому управління нею можна визначити як постійне забезпечення в кредитних установах підвищення значень фінансово-економічних показників, ефективного управління фінансами шляхом створення необхідних передумов захисту їх від зовнішніх та внутрішніх загроз. Наведені пропозиції є ефективними та достатньо універсальними, що дозволяє застосовувати їх усім банківським установам України на сучасному етапі економічного розвитку. Проте, враховуючи динамічний розвиток фінансового ринку, варто відзначити що вдосконалення вищенаведених методів є предметом для подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Впровадження нових вимог до капіталу відповідно до норм Базеля та законодавства ЄС: презентація. Київ: НБУ, 2017. – 9 сл.
2. Кравчук Н.Я., Колісник О.Я., Мелих О.Ю. Фінансова безпека: навчально-методичний посіб. Тернопіль: Вектор, 2010. - 277 с.